

Motion till riksdagen 2022/23:1231

av **Lorena Delgado Varas m.fl. (V)**

Ett hållbart småföretagande

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3 En politik för småföretag.....	2
4 Företagare i Sverige.....	4
5 Starta företag	4
6 Social trygghet för småföretagare	5
7 Trygghet för både företagare och anställda	7
8 Myndighetskontakt och rättssäkerhet	8

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att utöka möjligheten till tjänstledighet för att starta eller ta över ett befintligt företag till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att se över utökade möjligheter till mindre utbildningar och information i samband med uppstart av nytt företag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur ensamföretag ska kunna få ett skydd som är mer likt det anställda har vid arbetslöshet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdraga åt berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkra möjligheten till ideellt engagemang utan att rätten till a-kassa går förlorad och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över de möjligheter som finns för att underlätta föräldraledighet i ensamföretag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att bevaka och se över kulturskapares pensioner, särskilt i samband med utfasningen av ATP och utfasningen av de statliga inkomstgarantierna från Konstnärsnämnden, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av i vilka former staten kan underlätta för arbetstagarägda företag samt arbetstagarövertagande av hotad produktion och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör uppdras att ta fram förslag på åtgärder för att underlätta generationsskiften för företag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Konsumentverket bör få i uppdrag att utveckla stöd och information till företagare gällande vilket konsumentskydd man har som företagare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter och andra offentliga organ som regel inte ska kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar även om det gäller privata företag och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att se över Almis investeringar för att bredda verksamheten för att i högre utsträckning beröra mindre företag och ensamföretag och tillkännager detta för regeringen.

3 En politik för småföretag

För Vänsterpartiet är full sysselsättning målet. När alla människor har möjlighet att ha ett arbete fungerar vårt samhälle som bäst. Vi vill att Sverige ska utvecklas som en kunskapsdriven nation. Vi lyfter särskilt fram små och medelstora företag, samverkan mellan stat och näringsliv, export, forskning samt klimat- och miljöhänsyn. Jobb skapas när innovationer och nytänkande omsätts i nya produkter och tjänster. Inte genom att konkurrera om lägre löner och sämre villkor.

Små företag är en viktig motor för Sveriges näringsliv. Inte bara för att sådana företag kan växa och bli stora, utan också för att de i bästa fall kan driva nya idéer och innovationer framåt. Den absolut största andelen av de företag som drivs i Sverige är också just små eller medelstora. Sverige har goda förutsättningar att utveckla företagande inom hållbarhet och energieffektivisering, vilket i sin tur kan driva på omställningen.

Drivkrafter till eget företagande kan vara en bättre möjlighet till personlig utveckling och att förverkliga idéer, ett ökat utrymme för självständigt arbete och en möjlighet att tjäna mer pengar. Att vara egenföretagare är dock också förknippat med en påfrestande otrygghet och en ekonomisk osäkerhet.

Inom vissa områden som t.ex. kultur, journalistik och media blir det allt vanligare med frilansuppdrag helt enkelt för att branschen erbjuder allt färre fasta tjänster. För den enskilda arbetstagaren kan det innebära att man inte har några andra alternativ än att starta ett eget företag för att kunna ta de uppdrag man får. Företagande ska inte vara en ersättning för fasta anställningar.

Det finns ingen anledning att företagare ska ha ett sämre socialt skyddsnet än anställda. Vänsterpartiets politik för små och medelstora företag syftar till att skapa långsiktighet och goda förutsättningar för tillväxt. Men också trygghet för den enskilda företagaren och för hans anställda. För att trygghetssystemet ska fungera fullt ut krävs dock att den enskilda företagaren tar sitt ansvar. Som företagare åtar man sig att betala in skatt och sociala avgifter. På så vis bygger det sociala skyddsnetet för företagare på ett ömsesidigt förtroende.

Dagens trygghetssystem i form av socialförsäkringssystemet har inte i tillräcklig utsträckning följt med utvecklingen på arbetsmarknaden. Det har resulterat i att sjukförsäkringen fungerar olika bra för olika människor beroende på deras ställning på arbetsmarknaden. Egenföretagare, kombinatorer och personer med tidsbegränsade anställningar har alldeles för dåligt ekonomiskt skydd när de inte kan arbeta på grund av sjukdom. Regelverket är också mer komplicerat och otydligt för de här grupperna. Det är dessvärre också lätt att halka ur systemen och förlora sitt skydd.

Den seriösa företagaren ska aldrig behöva konkurrera med oärliga metoder och bluffföretag. Vi vill se ett enkelt och tydligt regelverk som stänger dörren för skattefiffel och svartjobb. Till exempel ska inte företagaren som deltar i klimatomställningen och skapar alternativ behöva se sig omkörd av oärliga klimatförstörare. Ordning och reda, kollektivavtal och schysta villkor gynnar företagare som gör rätt för sig. Vänsterpartiet menar att lagar och regler ska vara tydliga och konsekventa. Det ska vara lätt att göra rätt.

Det finns inget egenvärde i att så många människor som möjligt ska vara företagare. Däremot finns det ett värde i full sysselsättning och nya innovationer och inte minst att människor får möjlighet att förverkliga sina idéer. Politikens uppgift ska vara att skapa goda förutsättningar för att det ska bli möjligt. Ett hållbart företagande handlar om

långsiktiga spelregler för att säkerställa både ekonomisk utveckling, social trygghet och förutsättningar för en ekologisk omställning.

I den här motionen föreslår vi en rad åtgärder för en sådan politik.

4 Företagare i Sverige

I dag finns ca 1,2 miljoner företag registrerade i Sverige. Drygt 96 procent av dessa är småföretag med färre än 10 anställda. Bara 0,1 procent av företagen i Sverige har fler än 250 anställda och räknas som stora. Många är kombinatorer som förenar en anställning med sitt företagande.

Den strukturomvandling som pågått under en längre tid har resulterat i att Sverige i dag har en stark tjänstesektor och över hälften av de svenska företagen är verksamma inom just tjänstesektorn. Mer än 70 procent av företagarna är män. Samtidigt är kvinnliga företagare dominerande i de traditionellt kvinnodominerade branscherna som t.ex. vård och omsorg.

Tillverkning och handel har störst andel av det totala antalet anställda i näringslivet där tillverkning har 18 procent medan handel har 17 procent av de anställda i näringslivet. Båda branscherna ligger i topp när det gäller nettoomsättning och förädlingsvärde.

Det finns stora demografiska skillnader när det kommer till företagande. Många företagare i Sverige befinner sig i de högre åldersspannen och en stor andel är över 65 år. Det skapar utmaningar, inte minst vad gäller behovet av nödvändiga generationsskiften, som kan antas öka framöver.

5 Starta företag

Att vara egenföretagare och att starta nytt är förknippat med en viss osäkerhet, vad gäller både trygghet och ekonomi. Det finns ett glapp mellan att vilja starta ett företag och att faktiskt göra det. Vänsterpartiet vill överbrygga det gapet och skapa bättre förutsättningar för att människor ska våga förverkliga sin idé. Det finns en rad olika offentliga lån och bidrag man kan söka för att starta eget. Det kan t.ex. handla om startstöd från Jordbruksverket eller mikrolån från Almi. I dag finns det möjlighet att ta tjänstledigt i upp till ett halvår för att starta och driva företag. Vi vill även där se en utökad möjlighet till tjänstledighet i 12 månader för att man ska få möjlighet att prova sin idé fullt ut. Detta bör även gälla då man tar över ett redan befintligt företag.

Regeringen bör återkomma med ett förslag om att utöka möjligheten till tjänstledighet för att starta eller ta över ett befintligt företag till 12 månader. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För någon som vill förverkliga sin affärsidé kan det vara svårt att navigera bland de olika bidrag och stödsystem som finns. Myndigheter som arbetar med näringslivsutveckling behöver bli bättre på att lyfta fram information om hur man startar företag. Hemsidan Verksamt.se är ett bra exempel på hur det kan fungera. Där har Skatteverket, Tillväxtverket, Bolagsverket och Arbetsförmedlingen gått ihop och samlat information på ett och samma ställe. Vänsterpartiet är positivt till att utveckla den typen av aktivt utåtriktat arbete från myndigheterna kring företagande. Vid uppstarten av ett företag är det mycket nytt att lära sig och mycket regler man måste förstå för att kunna göra rätt

avvägningar. Det är viktigt, speciellt i en tid där att starta företag blir ett sätt att arbeta när man inte kan få andra jobb och F-skattsedel blir en väg till inkomst, att samhället möter upp med utbildning och information.

Regeringen bör få i uppdrag att se över utökade möjligheter till mindre utbildningar och information i samband med uppstart av nytt företag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Kapitalförsörjningen är ofta ett stort problem för småföretagare, inte minst vid nystart av företag. Undersökningar visar att särskilt två problem finns när småföretag speciellt på landsbygden behöver skaffa kredit. Det ena är att fasta objekt, som fastigheter, har så låga värden att det är svårt att belåna dem för annan verksamhet. Det andra är att ju längre från kreditgivare småföretagaren befinner sig, desto svårare är det att skaffa kredit. För ett dynamiskt näringsliv är en väl fungerande kapitalförsörjning av avgörande betydelse. De lokala bankerna är också viktiga för landsbygdens företags kapitalförsörjning. Då de generellt har bättre lokalkännedom och möjligheter att arbeta närmare banken underlättar det möjligheterna till kapital. Vi utvecklar vår politik kring lokala banker i motion 2021/22:3232 En förbättrad landsbygdspolitik.

6 Social trygghet för småföretagare

Personer som driver eget företag med F-skattsedel ska ha samma rätt till det sociala trygghetsnätet som anställda. Det sociala skyddsnätet är en del av vår gemensamma välfärd och ska gälla alla, oavsett om man är tillsvidareanställd, timanställd eller egenföretagare. Dock måste ett ömsesidigt ansvar gälla. Som företagare har man ansvar för att betala in sociala avgifter och själv agera för att en sådan modell ska fungera. Det ska inte vara möjligt att avstå från att betala in nödvändiga avgifter och sedan lämna över ansvaret åt staten. Företag som sköter sig drabbas hårt när oschysta företag låter bli att betala sociala avgifter för att kunna dumpa priserna. F-skattsedel ska inte heller ersätta fasta anställningar där människor tvingas att starta företag för att ta uppdrag som tidigare innebar en fast anställning med tryggheten som kommer med det.

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar både arbetstagare och företagare. Trots detta finns en del problematik för små och medelstora företag när det kommer till att ta del av skyddssystemen vid arbetslöshet.

I utredningen Ett förbättrat trygghetssystem för företagare (SOU 2021:98) menar man att de regler som gällt under coronapandemin angående vilka åtgärder som får företas i ett företag utan att förlora sin a-kassa borde permanentas. Den nuvarande regelsättningen, som kräver att man lägger företag vilande eller lägger ned företaget, fungerar dåligt när ett mindre företag delvis måste lägga ned sin verksamhet och i och med det bli deltidsarbetslös eller när ett mindre företag för tillfället har lite uppdrag som coronakrisen gjort tydligt. Det är svårt att hitta ett regelverk som kan komma åt det och det är inte alltid heller önskvärt, däremot drabbas det ensamföretagen särskilt hårt då skyddsnätet redan från början varit svagare. Vänsterpartiet menar att ensamföretagens skydd behöver ses över.

Regeringen bör utreda hur ensamföretag ska kunna få ett skydd som är mer likt det anställda har vid arbetslöshet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen tillkänna.

Det finns tillfällen när man från a-kassan felaktigt betraktat ideellt engagemang i t.ex. en ekonomisk förening som faktiskt företagande. Enligt gällande lagstiftning ska en sökande kunna ägna sig åt ”arbete av ideell karaktär i verksamheten” utan att detta ska anses utgöra personligen utfört arbete. Samtidigt finns exempel på människor som nekats a-kassa på grund av att man utan ekonomisk vinning engagerat sig i det lokala fotbollslaget eller byalaget. Uppenbarligen finns det brister i rådande praxis.

Regeringen bör uppdraga åt berörda myndigheter att vidta åtgärder för att säkra möjligheten till ideellt engagemang utan att rätten till a-kassa går förlorad. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Att driva ett eget företag kan många gånger vara påfrestande, såväl ekonomiskt som psykiskt och socialt. Det är viktigt att det finns en trygg grund och ett fungerande socialt skyddsnet även för företagare vid t.ex. sjukdom, arbetslöshet eller förändrade levnadsförhållanden.

En vikarie är tänkt att vara en person som ersätter en bestämd viss person under en bestämd tid. Möjligheten att anställa på vikariat fyller en nödvändig funktion på arbetsmarknaden genom att det går att anställa ersättare vid olika former av tjänstledighet, sjukdom och semester. I ensamföretag är anställning av en vikarie svårare än i andra företag, och utbildningstiden kräver att man arbetar överlappande, vilket ofta inte går i ett ensamföretag av t.ex. ekonomiska skäl eller på grund av knepiga arbetstider. Detta gör att möjligheterna till föräldraledighet ofta blir lidande och riskerna med att låta företaget bero under ledigheten för stora. Samhället måste se till att underlätta för ensamföretagare att vara föräldralediga och sjuka. Det kan t.ex. ske genom att staten finansierar delar av vikariens utbildningstid.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över de möjligheter som finns för att underlätta föräldraledighet i ensamföretag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Genom att försäkringsskyddet i socialförsäkringarna är beroende av arbetsinkomster finns det vissa grupper som saknar eller har en svag ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet, framför allt vissa studerande, egenföretagare som startar ett företag och personer som kombinerar förvärvsarbete med exempelvis företagande. Tryggheten och förutsägbarheten brister både för arbetstagare med tidsbegränsade anställningar och för personer som kombinerar tidsbegränsade anställningar och företagande. Det är svårt att förutse den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) för tidsbegränsat anställda, eftersom den utgår från inkomstens varaktighet under sex månader framåt i tiden eller från inkomst som är årligen återkommande. Som kulturarbetare kan vissa perioder under ett år vara fulla av arbete medan andra perioder i stället inte innebär något jobb alls. En annan vanlig inkomstkälla för kulturarbetare är stipendier. Det kan handla om att man får ett stipendium för att utveckla sitt musicerande, skriva pjäser eller starta upp konstnärsverksamhet. Dessa stipendier finns till för att stödja kultur som annars inte skulle vara inkomstbringande och är viktiga för att kulturen ska kunna vara levande och utvecklas. Dessa stipendier är i dag inte sjukpenninggrundande, men en utredning är tillsatt för att se över det. Vänsterpartiet inväntar utredningens förslag med utgångspunkt att konstnärers inkomster borde vara sjukpenninggrundande.

Konstnärer har i mindre grad en kollektivavtalad tjänstepension än befolkningen som helhet. Detta i kombination med låga inkomster medför risker för mycket låga pensioner. Enligt Konstnärspolitiska utredningen från 2018 gynnade ATP-systemet konstnärer på ett annat sätt än dagens pensionssystem just för att de saknat avtalspensioner. En annan problematik är beslutet från 2010 att successivt avveckla inkomst-

garantin för konstnärer som delats ut via Konstnärsnämnden då det också har inneburit ett stödsystem för konstnärer efter pension. Att se över detta bör ingå i den tidigare nämnda utredningen, men det är inte självklart.

Regeringen bör få i uppdrag att bevaka och se över kulturskapares pensioner, särskilt i samband med utfasningen av ATP och utfasningen av de statliga inkomstgarantierna från Konstnärsnämnden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Trygghet för både företagare och anställda

I dag har arbetsgivarna ansvar för att betala sjuklön i 14 dagar. När det gäller mindre företag kan regeln innebära problem. Även om mindre företag som kollektiv har en lägre sjukfrånvaro än genomsnittet kan sjuklönekostnaderna ge problem i det särskilda fallet. Ett mindre företag har inte alltid samma resurser och kanske heller inte samma kunskap som ett större företag. Det är mycket som talar för att gällande regler påverkar företagets vilja att anställa. Trots företagets möjligheter att försäkra sig och det s.k. särskilda högriskskyddet finns dessutom en risk att människor med återkommande sjukperioder stängs ute från arbetsmarknaden. Vi menar att mindre företag med upp till 10 anställda helt bör slippa betala 14 dagars sjuklön. Företag med upp till 10 anställda omfattas helt, och för företag med 10–15 anställda kan det sedan ske en upptrappning av kostnadsansvaret. Därigenom avlastas företagen ekonomiskt samtidigt som utestängningseffekter på arbetsmarknaden minskar. En modell för fördelning av kostnaden mellan staten och företagen (via arbetsgivaravgifter) är under utredning i översynen av karens och sjuklön.

Kooperativa företag ökar stort i Sverige, och varje år startar runt 400 nya kooperativa företag. Vanliga branscher för kooperativ är inom jordbruk och livsmedel, elektricitet, skogsbruk och transporter, men också inom kultur, it, vård och omsorg. I dag har det kooperativa företagandet i vissa avseenden en lägre status än flera andra företagsformer. Det blir främst ett problem för de mindre företagen och kan utgöra en svårighet t.ex. vad avser upplåning. Genom stöd till t.ex. organisationen Coompanion, som arbetar med företagsrådgivning till kooperativa företag, kan arbetet för de kooperativa företagen underlättas. Forskning, utveckling och informationsspridning är en viktig del i att bygga de kooperativa företagen starkare.

För Vänsterpartiet är frågan om makten över den egna arbetssituationen central. Vi vill att människor ska ha inflytande över och delaktighet i sitt arbete och över produktionen. Arbetstagarägda företag är en modell för gemensamt ägande som dessutom skapar större handlingsutrymme för den anställde. Vänsterpartiet menar att anställda i lönsamma företag som läggs ned eller flyttar sin produktion utomlands måste få ökade möjligheter att ta över och driva produktionen vidare genom arbetstagaräggande.

Regeringen bör tillsätta en utredning om i vilka former staten kan underlätta för arbetstagarägda företag samt arbetstagarövertagande av hotad produktion. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Även om det finns ett relativt högt intresse för att starta och driva företag i Sverige är tendensen att intresset minskar, framför allt utanför storstads länen. Det försvårar de nödvändiga generationsskiften som krävs för att hålla företagandet levande i hela landet. Återväxten inom vissa branscher är knapp och det saknas erfaren personal som kan ta

över verksamheten, samtidigt som stora pensionsavgångar tillsammans med ett minskat intresse för t.ex. tekniska och naturvetenskapliga utbildningar skapar en överhängande risk för brist på personal och företagsledare inom vissa yrkeskategorier. Det här får inte bara konsekvenser för det enskilda företaget som inte kan drivas vidare utan många gånger för hela lokalsamhället. En sådan utveckling är ett direkt hot mot ambitionen om att hela landet ska leva och måste mötas av politiska åtgärder för att underlätta generationsskiften.

Berörda myndigheter bör uppdras att ta fram förslag på åtgärder för att underlätta generationsskiften för företag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Problemet med annons- och fakturaskojare uppmärksammas med jämna mellanrum. I de flesta fall handlar det om olaglig verksamhet som är fråga om rena bedrägerier. Vänsterpartiet tycker att olika instanser som t.ex. Bolagsverket och Skatteverket tydligare än i dag måste prioritera dessa frågor. Det skulle ha en viktig preventiv effekt. Företagare har inte samma konsumentskydd i lagstiftningen som privatpersoner. Privatpersoner kan vända sig till Konsumentverket respektive de lokala konsumentrådgivarna. Företagare kan visserligen söka stöd i bransch- eller intresseorganisationer. Vi ser trots det gärna en bättre rådgivning och stöd även till småföretagare.

Konsumentverket bör få i uppdrag att utveckla stöd och information till företagare gällande vilket konsumentskydd man har som företagare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Myndighetskontakt och rättssäkerhet

Långa betalningstider är ett problem för många mindre företag. När betalningar drar ut på tiden ansträngs likviditeten, vilket i många fall innebär begränsningar, inte minst vad gäller möjligheter till expansion och nyanställningar. Vänsterpartiet menar att de regler som innebär att myndigheter och andra offentliga organ inte ska kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar även bör omfatta privata företag.

Myndigheter och andra offentliga organ ska som regel inte kunna avtala om längre betalningstid än 30 dagar även om det gäller privata företag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Historiskt har staten varit en viktig risktagare i blivande framtidsbranscher genom myndigheter och statliga företag och i form av teknikutvecklare och kvalificerade beställare. De offentliga stöd som staten kan erbjuda ska komplettera marknaden. Det finns dock stora brister i marknadens möjligheter till långsiktiga och samhällsviktiga investeringar. Detta skapar vita fläckar inom viktiga områden. Staten har därför en viktig marknadskompletterande roll. Almi gör mycket viktigt arbete i de här frågorna och är en viktig part i hur staten kan stötta upp innovation och företag. Däremot förekommer det emellanåt kritik mot verksamhet då den har problem att nå de minsta företagen. Vänsterpartiet vill därför se att Almis uppdrag förtydligas inom detta område.

Regeringen bör få i uppdrag att se över Almis investeringar för att bredda verksamheten för att i högre utsträckning beröra mindre företag och ensamföretag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lorena Delgado Varas (V)

Ali Esbati (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Birger Lahti (V)

Ilona Szatmári Waldau (V)

Cicie Weidby (V)